

Regeringskrise. Uenighed om asylpolitikken kastede i sidste uge Angela Merkel ud i sin hidtil største politiske krise, denne gang i en strid med søsterpartiet CSU.

Man skal dog ikke underkende kanslerens overlevelsessevne, mener ekspert.

Den Store Kollision

AF JESPER VIND

MÜNCHEN – Den tyske kansler, Angela Merkel, befinder sig i sit 13. regeringsår, og noget tyder på, at det vil blive uheldsvangert. I de sidste uger har det i Berlin og München svirret med rygter om kupplaner, ultimatummer og mistillidsvotummer, der vil kunne få Merkels »Store Koalition« mellem CDU, CSU og SPD til at bryde sammen.

»Så alvorlig har situationen aldrig været for Angela Merkel,« skrev Die Zeit i denne uge, og udtrykket »slutspil« har været gennemgående i den ene politiske avisartikel efter den anden.

Regeringskrisen skyldes først og fremmest kansler og CDU-formand Merkels asylpolitik, som over to tredjedele af tyskerne er utilfredse med. Den får skylden for de mange sager, som medierne svømmer over med for tiden. Sager, hvor indvandrere og asylsøgere hærger i byerne eller voldtager og dræber tyske kvinder.

Bedre bliver det ikke af, at udlændingemyndighederne er blevet skandaliseret på grund af svindel med mange asylansøgninger. En stor del af tyskerne taler nu om, at den tyske stat har »tabt kontrollen« siden den store flygtningestrøm i 2015-16, også selv om strømmen faktisk er aftaget markant.

Dette har fået Horst Seehofer – formanden for Merkels konservative bayerske søsterparti CSU – til at udarbejde en »masterplan« med 63 punkter, der skal gøre op med Merkels hidtidige liberale linje. En plan, Seehofer har udarbejdet i sin egenkab af indenrigsminister i Merkels koalitionsregering.

Seehofer vil blandt andet sætte EU's såkaldte »Dublin-forordning« i kraft igen og begynde at afvise mange asylsøgere ved grænsen. Det skal gælde for de asylsøgere, der allerede har fået afslag i Tyskland – hvilket Merkel har accepteret – men Seehofer vil også afvise asylsøgere, hvis de først er blevet registreret i et andet EU-land, inden de nåede til den tyske grænse. Og den sidste foranstaltning har kansleren kategorisk afvist.

Hun frygter, at en fuld implementering af Dublin-forordningen vil skabe en kædereaktion af grænselukninger i EU og øge flygtningepresset på EU's kriseramte middelhavslande. Det kan ifølge Merkel skabe yderligere kaos og vil

antagelig få landene til at holde op med at registrere asylsøgere, når de første gang betræder europæisk jord – og så er man jo lige vidt. Merkel insisterer på en fælleseuropæisk løsning om fordelingen af asylsøgere.

Kortvarig våbenhvile

Seehofer henviser til, at Merkel allerede har arbejdet på en solidarisk EU-aftale i tre år – uden held. Det betyder, at de fleste af EU's asylsøgere fortsat rejser mod det rige Tyskland, og derfor vil Seehofer nu have en særskilt tysk løsning, der bremser tilstrømningen.

Han havde først meddelt, at masterplanen skulle iværksættes denne uge. Det skabte dog så meget konflikt med Angela Merkel, at indenrigsministeren – ifølge Die Welt – på et lukket CSU-møde udtalte, at »jeg kan ikke længere arbejde sammen med den kvinde«.

Nu er Seehofer så gået med til en kortvarig våbenhvile. På et pressemøde mandag i CSU-hovedkvarteret i München fortalte han, at han accepterede et ønske fra regeringslederen om at udsætte den mest kontroversielle del af sin masterplan i 13 dage. Det vil give Merkel en mulighed for at skabe en løsning i forbindelse med EU-topmødet, der finder sted i slutningen af juni.

Lykkes det ikke for kansleren, vil tilbagevisningerne ved grænserne blive indført i begyndelsen af juli, bedyrede Seehofer.

Bag hans hårde linje står Bayerns nye ministerpræsident, Markus Söder, som ikke regner med, at kansleren kan levere den ønskede EU-aftale. Söder advarede i denne uge Merkel om, at CSU ikke vil acceptere »uforpligtende hensigtsserklæringer« eller »skinløsninger«, men kun »vægte grænsesikringer«.

Svaret fra CDU og Merkel – og den anden regeringspartner, SPD – har været, at der ikke gælder »en automatik« for indenrigsministerens masterplan, såfremt det mislykkes kansleren at lande en europæisk asylaftale. I det tilfælde ville Merkel så skulle vælge mellem at give efter for Seehofers planer – eller fyre den opsætsige CSU-minister, hvilket vil betyde regeringens fald.

Men Merkel er ikke typen, der giver op. Hun har de seneste dage mødet med både Italiens nye premierminister, Giuseppe

Merkel og Seehofer. »Jeg kan ikke længere arbejde sammen med den kvinde,« skulle Bayern-politikeren have udtalt om kansleren. FOTO: M. POPOV/RITZAU SCANPIX

Conti, og Frankrigs præsident Macron. Samtidig har kansleren indkaldt lederne fra Frankrig, Italien, Østrig, Bulgarien, Spanien, Italien og Grækenland til et mini-topmøde på søndag.

Merkel satser på at indgå en række bilaterale aftaler, da det er usandsynligt, at Merkel på kort tid ville kunne bevæge østlande som Ungarn og Polen til at indgå en stor asylaftale på EU-plan.

Kansleren overlever

Tidspunktet for hele balladen er ikke tilfældig. Der skal nemlig være landdagsvalg i Bayern til oktober. Her fik det regionale regeringsparti CSU sidste gang absolut flertal. Denne position er nu truet af det højrepopulistiske Alternative für Deutschland (AfD), der har opbygget en stærk bastion i Bayern. Her husker alle stadig den gamle CSU-leder Franz-Joseph Strauss' mantra, at »der ikke må være et demokratisk legitimeret parti til højre for CDU og CSU«.

CSU satser nu på at stoppe AfD ved at gøre helt op med

Merkels liberale flygtningepolitik – også selv om det skulle koste hende kanslerembedet. Planen stimuleres af den succes, Østrigs konservative leder Sebastian Kurz fik ved valget i 2017. Han brugte en hård retorik over for indvandringen og fik trængt de østrigske højrepopulister fra Jörg Haider's gamle parti, ÖVP, tilbage.

Modstanden mod Merkel kan dog ikke kun forklares med valgtaktik fra CSUs side. I Merkels CDU er opbakningen til hende tilsyneladende også svindende. Det er fremgået af flere dramatiske gruppemøder i CDU på det seneste.

Men modsat, hvad mange politiske iagttagere siger for tiden, er der dog grund til at tro, at Merkel vil finde en måde at klare skærene på. Det vurderer den estimerede politologiprofessor Werner Weidenfeld fra universitetet i München.

»Når en person som Merkel har siddet i så lang tid, er det ikke tilfældigt,« siger professoren og påpeger, at hun netop har vist sine største evner, når det handlede om at håndtere store kriser.

»Men den aktuelle regeringskrise har fået mig til at overveje to ting: For det første har der kun en gang tidligere i forbundsrepublikkens historie været kupforsøg mod en kansler. Det var i 1989 mod Kohl. Kupmagerne var Baden-Württembergs ministerpræsident Lothar Späth, CDUs generalsekretær Heiner Geissler og CDUs arbejdsminister Norbert Blum. De var topfolk, og alligevel lykkedes det ikke. De folk, der nu taler om at vælte Merkel, er slet ikke sådanne topfolk. Alle de, der er i toppen i dagens CDU, tier stille.«

Werner Weidenfeld betoner desuden, at de, som vil af med Merkel, også må have én at erstatte hende med.

»Men hvem er det? Her er der rungende tavshed. Dermed er spørgsmålet om, hvorvidt man nu slipper af med Merkel, overflødig. Der kommer til at gå lang tid, før Merkel vælger at gå.«

Weidenfeld tilføjer, at selv om Merkels asylkurs er upopulær blandt vælgerne, er hendes støtte langt større, når målingerne ser på hende som helhed.

»Målingerne viser også, at der er meget stor utilfredshed med det bayerske CSUs opførsel i denne sag. Så Merkel bliver ikke styrtet, det kan De godt notere dem.«

Tyskland og Europa. »Adenauer og de Gaulle ville gå langt videre med det europæiske samarbejde. Det burde vi også forsøge,« siger den tyske professor Werner Weidenfeld, der har rådgivet to kanslere og har kendt Merkel siden Genforeningen. Men sikkerhed og møntunion er vigtigere end migration, mener han.

Meget mere Europa

AF JESPER VIND

MÜNCHEN – Tysklands Angela Merkel og Frankrigs Emmanuel Macron forsøger i disse dage at komme tæt på hinanden, efter at deres forhold har været igennem et langt forspil.

Det begyndte i Paris i september sidste år, da præsident Macron fremsatte sin federalistiske vision om et »revitaliseret, suverænt, forenet og demokratisk Europa«. Han måtte på grund af den vanskelige tyske regeringsdannelse vente længe, før der i juni kom et svar fra kansler Merkel. Det kom i et samt interview, hun gav til en seriøs tysk avis.

Men i tirsdags var Macron så inviteret til barokslotet Meseburg, Tysklands pendant til Camp David, der ligger i det flade landskab nord for Berlin. De to ledere skulle finde en tysk-fransk samklang forud for EU-topmødet den 28.-29. juni og sagde da også bagefter, at de var blevet enige om at »åbne et nyt kapitel« i EU's udvikling.

På flere centrale områder tegner der sig nu fælles fodslag mellem Merkel og Macron:

Først og fremmest er de enige om at gennemføre en dybere integration af økonomi- og eurosamarbejdet, men Merkel afviser dog fortsat at dække slunkne sydeuropæiske kasser med tyske skatteborgeres penge. I stedet har kansleren indvilget i at bidrage til en valutafond, der kan ruste euroen til krisetider, og hun bakker principielt op om, at der etableres et særligt eurozone-budget til en såkaldt »investeringsoffensiv«.

Dernæst skal der kul på EU's fælles udenrigs- og forsvars-politik, for eksempel ved at de knap 30 medlemslande enes om færre forskellige våbensystemer. Desuden vil Tyskland og Frankrig satse på et stærkere forsknings samarbejde, for eksempel om kunstig intelligens.

Også asylsystemet skal europæiseres, hvis det står til Merkel og Macron. De er enige om en mere solidarisk fordeling af flygtninge blandt EU-landene. Efter mødet i Meseburg blev det tilmed understreget af begge ledere, at kontrollen med EU's ydre grænser skal styrkes, blandt andet ved at udbygge det fælles grænseagentur, Frontex.

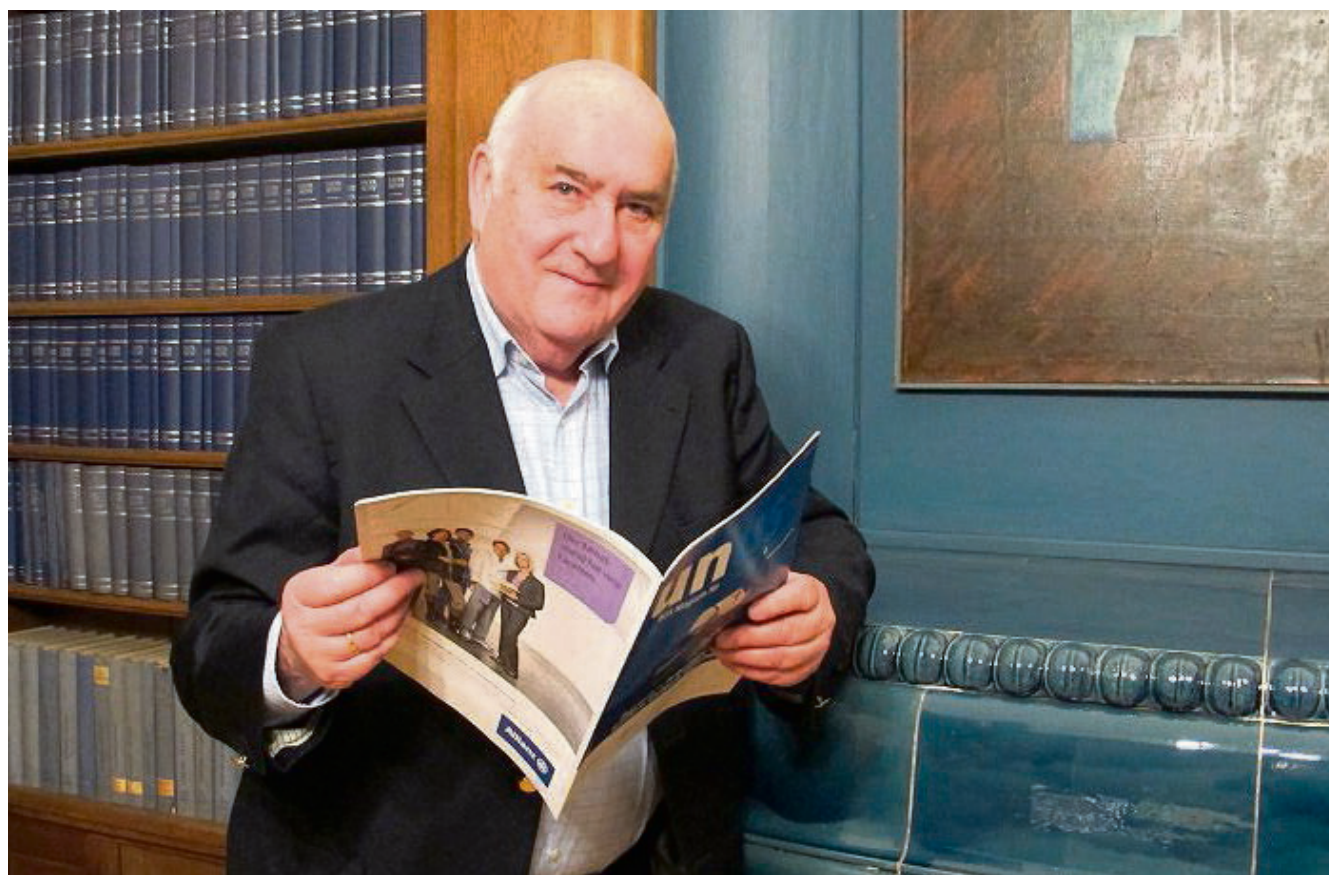
Så vidt, så godt. Men den tysk-franske samklang må ikke forveksles med en hed politisk romance. Det er fortsat den forsigtige, lidenskabsløse Merkel, der slår takten, inden de videre forhandlinger fortsætter blandt alle landene på EU-topmødet i Bruxelles på torsdag og fredag i næste uge.

Migration er vigtig, men ...

Asylpolitikken bliver et centralt punkt på topmødet, men man skal ikke forvente, at Merkel fremover vil fokusere mere på det end på spørgsmålet om euroens fremtid.

Det siger en af de forskere, der kender tysk politik bedst, den fremtrædende politologiprofessor Werner Weidenfeld, som Weekendavisen besøger på hans direktørkontor på Center for Anvendt Politisk Videnskab ved Ludwig-Maximilians-Universitat. Det ligger i smukke grønne omgivelser i München, som nabo til både Isar-floden og den bayerske landdag, hvorfra der for tiden udgår megen kritik af kansleren i Berlin.

»Temaet migration er vigtigt,« vurderer Weidenfeld. »Europas grænser må sikres bedre, men emnet bliver overdramatiseret i medierne og hos visse bayerske politikere her fra byen. Men tilstrømningen af flygtninge er aftaget dramatisk siden 2015-16. Dengang tænkte Merkel ganske vist ikke særlig

Werner Weidenfeld: »Vi mangler politikere, som også kan holde gode taler, som har talent for at tolke tiden og forklare den i en ekstremt kompleks situation.«

strategisk, da hun valgte at forklare sin politik med symbolske vendinger – og det giver hende nu problemer. Men migrati-onsspørgsmålet er, set med Merkels øjne, i dag kun et af flere vigtige punkter af betydning for EU's fremtid. Nok så vigtig er den helt nødvendige fuldendelse af valutaunionen. Det vil sige hele europoprojektet med de tilhørende finans-, bank-, budget-tunioner,« siger Werner Weidenfeld.

Professoren fremhæver, at den europæiske sikkerhedspolitik også bliver et stort tema de kommende måneder. »Hvis man spørger folk, 'hvorfor er det egentlig, vi har brug for EU?', er sikkerhedspolitik det, som kommer ind på førstepladsen. Sikkerhedspolitikken i EU er noget, som osteuropæerne også deltager engageret i. Polen og Ungarn er så at sige mere bange for Putin end for vesteuropæerne. Sikkerhedspolitikken gør det ydermere perspektivrigt at knytte Vestbalkan til EU. Her må EU virkelig udnytte, at det står i en mere attraktiv position.«

– En rolle, der er opstået på grund af Putins aggressivitet og Trumps uberegnelighed?

»Nej, faktisk ikke. Sikkerhedspolitikken har altid været central for det europæiske projekt.«

Hvis Merkel ringer

Werner Weidenfeld tilføjer, at der altid følger strukturelle udfordringer med, når man forsøger at bringe EU-samarbejdet fremad.

»Mange folk vil stille spørgsmål til, hvorfra politikere har legitimiteten til at gå videre. Desuden en manglende gennemsigthed i beslutningerne blide problematisk. Endelig er

der spørgsmålet om ledelsesstrukturen, der ofte er meget uklar i EU. Det er for eksempel ikke ualmindeligt at have fire-fem ledelsesinstanser på samme område. Det betyder, at ingen rigtigt ved, hvem der egentlig bestemmer,« siger Weidenfeld.

Han er en høj, bredskuldret, gråhåret herre på 70 år med livsglade øjne, stort hoved og magtfuld udstråling. Han har budt på et glas kølig østrigsk hvidvin inden interviewet, hvor han også fortalte anekdoter om dengang, han var udenrigs-politisk rådgiver for kansler Helmut Kohl og senere kansler Gerhard Schröder.

Merkel har han også – understreger han – kendt personligt siden den tyske genforenings dage. Weekendavisen spørger ham, hvad han ville sige, hvis Merkel ringede og bad om et godt råd inden de kommende EU-forhandlinger?

»Jeg ville sige til hende, at hun er nødt til at præsentere et egentlig strategisk perspektiv for EU. Det har man længe manglet fra tysk side. EU's topfolk har i stedet fremlagt kataloger med alle mulige enkeltforanstaltninger og detaljer, og det er ikke det, der virkelig er brug for,« siger Weidenfeld og henviser til første halvdel af 1980'erne, hvor man havde en lignende krise i det europæiske fællesskab, »eurosclerosis« blev krisen kaldt.

»Man sagde, at dette Europa var uheleligt syg og bestemt til at gå under. Men dengang var der to statsmænd, kansler Kohl og den franske præsident Mitterrand, der ville redde Europa, bringe det fremad, og til det formål fandt et strategisk hoved, Jacques Delors. Han blev udnævnt til EU-kommissionsformand og udviklede en strategi om at fuldende det indre marked og kronede det siden med en fælles

valutaunion. Det stærke var, at Delors ikke lagde enkeltfor-slag frem, men en strategi. Det burde være Merkels vigtigste opgave i dag: at sætte et strategisk arbejde i gang.«

Adenauer og de Gaulle

Werner Weidenfeld har skrevet et utal af bøger om tysk og europæisk politik. Heri har han blandt andet beskæftiget sig indgående med Tysklands udenrigspolitiske rolle siden 1945.

»Tyskland er en førende magt i midten af Europa, der må blive bedre til at markere sig som ledende kraft og udsende impulser til omverdenen,« vurderer han.

»Det duer ikke, at man er passiv og afventende, men Tyskland kan heller ikke lede EU alene. Der er en stor og god tradition for en tysk-fransk ledelse. De to lande må sætte sig mere sammen. I Kohls dage deltog jeg i forberedelse af top-møderne, og det var sådan, at hvis Tyskland og Frankrig ikke havde forberedt noget, vidste de andre lande ikke rigtigt, hvad de skulle gøre, og omvendt blev de andre vrede, hvis tyskerne og franskmændene troledede frem. Det handlede om at dosere tingene, være afbalanceret.«

– Den tidligere finansminister Wolfgang Schäuble har advaret om, at den forening, Europa oplevede efter Berlinmurens fald, kunne gå tabt igen. Er det en frygt, som De deler?

»Ja, der er i dag spændinger mellem nord og syd, og mellem øst og vest. Og i lande som Polen og Ungarn har regeringerne stigende skepsis over for EU. Derfor må man gøre sig mere umage med at forstå hinandens perspektiver, og det er gensidigt, ellers driver man fra hinanden. Her er det nødvendigt at have en strategi for, at det ikke sker, men i Tyskland og resten af Vesteuropa gør man sig for få tanker om strategiudvikling.«

– Hvad er forskellen mellem Merkel og de kanslere, De har rådgivet?

»Merkel er først og fremmest en utroligt dygtig krisema-nager, men hun er ingen oratorisk begavelse som Schröder eller et strategisk hoved, som Helmut Kohl var. Kohl tænkte på de store perspektiver som euroen og både den europæiske og tyske enhed. Han gik ikke op i tekniske detaljer, som Merkel gør. Hun læser flere akter end de andre og kan huske detal-jerne. Det er hendes styrke,« vurderer Weidenfeld og påpeger, at Merkels mangler afspejler et generelt problem i Tyskland.

»Politik handler i dag meget om stemninger, og vi mangler politikere, som også kan holde gode taler, som har talent for at tolke tiden og forklare den i en ekstremt kompleks situation. Og hvis man ser på, hvorfor det højrepopulistiske AfD er blevet så store i Tyskland, er det, fordi de gamle tyske partier ikke besidder denne 'smart power'.«

– I EU's historie var Kohl og Mitterrand de rigtige for hin-anden. Er Merkel og Macron også det?

»Ja, de forstår hinanden godt. Macron er en stor retoriker, der bevæger mennesker. Merkel taler stille og monotont. Men kombinationen af de to vil nok kunne bevæge noget i Europa.«

Professor Weidenfeld understreger dog: »Kansler Adenauer og præsident de Gaulle var langt mere ambitiøse, end man er i dag. Dengang var det visionen, at franskmænd skulle kunne tjene i det tyske militær – og omvendt. Mange ting skulle man være fælles om, men det blev bremset. Hvis jeg var Merkel, ville jeg tage fat på den arv, som forgængeren Adenauer efterlod. Det, hun burde gøre i dag, er at forsøge at realisere de visioner, forgængerne ønskede. Adenauer og de Gaulle ville gå langt videre med det europæiske samarbejde. Det burde vi også forsøge.«